

พระราชบัญญัติ

วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๑๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๒

เป็นปีที่ ๒๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๒”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวัน
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรักษการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๔ ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นประธานของ
ที่ประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และมีอำนาจหน้าที่ดำเนิน
กิจการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

เมื่อประธานตุลาการรัฐธรรมนูญไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่
สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
เลือกตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่งขึ้นเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

มาตรา ๕ ให้เลขาธิการรัฐสภาเป็นเลขาธิการคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญมีหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการอันเป็นธุรการของ
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖ การประชุมของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต้องมีตุลาการรัฐธรรมนูญประชุมไม่น้อยกว่าห้าคนจึงจะเป็นองค์ประชุม แต่การประชุมเพื่อลงมติวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ก็ดี หรือวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ก็ดี ต้องมีตุลาการรัฐธรรมนูญประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดคนจึงจะเป็นองค์ประชุม

การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาใดๆ ให้ถือตามเสียงข้างมาก

ตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๗ เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ หรือได้รับความเห็นของศาลตามมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญนัดประชุมครั้งแรกภายในสิบห้าวันนับแต่วันได้รับคำร้องหรือความเห็น

มาตรา ๘ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจเข้าตรวจรายงานการประชุมหรือเอกสารใด ๆ ของรัฐสภาได้

มาตรา ๙ ให้ถือว่าตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๐ คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ทำเป็นหนังสือและให้แสดงผลประกอบคำวินิจฉัยนั้นด้วย

หมวด ๒

การพิจารณาการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพ

ของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน

มาตรา ๑๑ ในการพิจารณาคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน ซึ่งร้องตามมาตรา ๑๗ ของรัฐธรรมนูญ

(๑) ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องนั้นมีข้อความที่อ่านไม่ออกอ่านไม่เข้าใจหรือฟุ่มเฟือย หรือมีถ้อยคำไม่สุภาพ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจส่งไปยังผู้ร้องโดยผ่านประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก ให้ทำมาใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาใดก็ได้ และในการนี้จะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้

(๒) ถ้าผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญที่สั่งตาม (๑) หรือคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องไม่ได้แสดงโดยชัดแจ้งซึ่งสภาพแห่งคำร้อง หรือไม่มีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งคำร้อง หรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำร้องนั้น แม้จะฟังเป็นความจริงก็ไม่ใช่เหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกที่ถูกร้องสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจทำคำวินิจฉัยให้ยกคำร้องนั้นเสียได้โดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป

(๓) ถ้าคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องนั้นชอบที่จะได้รับการพิจารณาต่อไป ก็ให้ส่งสำเนาคำร้องนั้นไปยังผู้ถูกร้อง และกำหนดให้ยื่นคำชี้แจงภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้อง กำหนดระยะเวลาดังกล่าว คณะกรรมการรัฐธรรมนูญอาจอนุญาตให้ขยายได้ตามที่เห็นสมควรในกรณีมีคำขอของผู้ถูกร้อง

มาตรา ๑๒ การส่งสำเนาคำร้องและกำหนดให้ยื่นคำชี้แจงตามมาตรา ๑๑ (๓) ให้ส่งแก่ผู้ถูกร้อง ณ ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ติดต่อ แห่งใดแห่งหนึ่งตามที่อยู่ของผู้ถูกร้องได้แจ้งไว้ต่อสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา หากไม่พบตัวผู้ถูกร้องและมี

บุคคลอื่นที่มีอายุเกินยี่สิบปีซึ่งอยู่หรือทำงานอยู่ ณ ที่นั้นยอม
รับแทน ก็ให้ถือว่าผู้ถูกร้องได้รับไว้แล้ว

ในกรณีที่ผู้ถูกร้องไม่ยอมรับสำเนาคำร้องและกำหนดให้
ยื่นคำชี้แจง หรือในกรณีที่ไม่มีบุคคลอื่นยอมรับแทนตามวรรค
หนึ่ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งให้ปิดประกาศ ณ
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และจะประกาศโฆษณาในทางอื่น
ใดอีกตามที่เห็นสมควรก็ได้ เพื่อให้ผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้อง
และกำหนดให้ยื่นคำชี้แจงดังกล่าว ที่สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศ

เมื่อมีคำสั่งของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคสอง ให้
ส่งสำเนาประกาศทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังผู้ถูกร้อง ณ ที่
อยู่อาศัยหรือสถานที่ติดต่อ แห่งใดแห่งหนึ่ง ตามที่ผู้ถูกร้องได้
แจ้งไว้ต่อสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และมีให้ถือว่ากรณีที่ผู้
ถูกร้องไม่ยอมรับหรือไม่ได้รับสำเนาประกาศที่ส่งไปนั้นไม่ว่า
ด้วยเหตุใด เป็นการกระทบกระทั่งความสมบูรณ์แห่งประกาศ
ตามวรรคสอง

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่ผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องแล้วและ
ได้ยื่นคำชี้แจง หรือไม่ได้นำยื่นคำชี้แจงภายในกำหนด หรือใน
กรณีที่ผู้ถูกร้องไม่มารับสำเนาคำร้องและกำหนดให้ยื่นคำชี้แจง

ตามประกาศที่กล่าวในมาตรา ๑๒ ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ กำหนดวันพิจารณา

วันพิจารณาซึ่งกำหนดเป็นครั้งแรกนั้น ให้ปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และให้ส่งสำเนาประกาศดังกล่าว ไปยังผู้ถูกร้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ก่อนวันพิจารณา

ผู้ถูกร้อง ไม่ว่าจะได้ยื่นคำชี้แจงหรือไม่ มีสิทธิมาฟังการพิจารณา ถามพยานและอ้างตนเองหรือพยานหลักฐานอื่นเป็น พยาน

มาตรา ๑๔ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกคำสั่ง เรียกผู้ร้องหรือบุคคลอื่นใด นอกจากผู้ถูกร้องมาให้ถ้อยคำเป็น พยาน และมีอำนาจออกคำสั่งเรียกบุคคลใดให้ส่งเอกสารหรือ สิ่งใดๆ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณา

มาตรา ๑๕ คำสั่ง ประกาศหรือหนังสืออื่นใดของคณะ ตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ ตุลาการ รัฐธรรมนูญ ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ลงลายมือชื่อ

มาตรา ๑๖ การส่งคำสั่ง ประกาศหรือหนังสืออื่นใดของ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติในมาตรา ๑๒ แก่ สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนไม่ว่าจะเป็นหรือไม่เป็น

ผู้ถูกร้องให้นำมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าเป็นการส่งแก่บุคคลอื่นให้ส่ง ณ ที่อยู่อาศัย หรือที่ทำการงานของบุคคลนั้น และให้นำมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะส่วนที่ว่าด้วยการรับแทนมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งการสืบพยานหลักฐานใด ๆ ที่เห็นว่าไม่เกี่ยวกับประเด็นหรือพุ่มเพื่อหรือจะทำให้การพิจารณาชักช้าโดยไม่จำเป็น

มาตรา ๑๔ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งจ่ายเงินค่าบ่วยการ ค่าพาหนะ ค่าที่พักและค่าใช้จ่ายอื่น ถ้ามี ให้แก่ผู้ซึ่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเรียกมาให้ถ้อยคำเป็นพยานหรือให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใด ๆ ทั้งนี้ตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเห็นสมควร

เงินที่ต้องจ่ายตามวรรคหนึ่ง ให้จ่ายจากงบประมาณค่าใช้สอยของสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา

มาตรา ๑๕ ในการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจรักษาความเรียบร้อยแห่งการพิจารณา ตลอดจนกระทำการใด ๆ เพื่อให้การพิจารณาดำเนินไปโดยเที่ยงธรรมและรวดเร็ว

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่ปรากฏต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนผู้ใด ซึ่ง เป็นผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงก่อนที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ก็ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งจำหน่ายเรื่องที่พิจารณาอยู่นั้นได้

หมวด ๓

การพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลเห็นว่าขัดต่อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ และรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวตามมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญ ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นพร้อมด้วยเอกสารประกอบ ถ้ามี ไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรมหรือปลัดกระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี เพื่อส่งต่อไปยังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ก่อนที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ศาลจะขอแก้ไขเพิ่มเติมความเห็นหรือเหตุผลประกอบก็ได้ ไม่ว่าจะมี

คำขอจากคณะกรรมการรัฐธรรมนูญหรือไม่ และให้นำความใน
วรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ ถ้าคณะกรรมการรัฐธรรมนูญประสงค์จะได้
สำนวนความที่เกี่ยวข้องทั้งหมดหรือบางส่วนมาประกอบการ
พิจารณาวินิจฉัย ก็ให้แจ้งไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรมหรือปลัด
กระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการขอจากศาล

มาตรา ๒๓ เมื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัย
แล้ว ให้ส่งคำวินิจฉัยนั้นไปยังปลัดกระทรวงยุติธรรมหรือปลัด
กระทรวงกลาโหม แล้วแต่กรณี เพื่อส่งต่อไปยังศาลที่ขอให้
พิจารณาวินิจฉัย

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๔ ในระหว่างวุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภา การ
ประชุมใด ๆ ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ถ้ามีตุลาการรัฐ
ธรรมนูญประชุมไม่น้อยกว่าห้าคน ให้ถือเป็นองค์ประชุม
และให้นำมาตรา ๖ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ถนอม กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๑

เล่ม ๘๖ ตอนที่ ๑๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ มีนาคม ๒๕๑๒

หมายเหตุ— เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๑๖๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “วิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ” จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ